

§ 11 Redovisning och analys av avslag på ansökningar avseende särskilt boende 2017

Dnr 4.1-390/2018

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner redovisning och analys av avslag på ansökningar om särskilt boende 2017 i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2018-04-23.

Stadsdelsförvaltningarna sammanställer årligen antalet delegationsbeslut och domar inom äldreomsorgen och rapporterar uppgifterna till äldreförvaltningen. Äldreförvaltningen har i sin tur i detta ärende sammanställt uppgifterna om antalet delegationsbeslut och domar rörande särskilt boende under 2017. Äldreförvaltningen anser i tjänsteutlåtandet att bedömningen av rätten till särskilt boende utgår från lagstiftning och stadens riktlinjer samt att en individuell bedömning görs i varje enskilt fall.

Yrkanden

Ordföranden Torun Boucher (V) med instämmande av övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare Yvonne Riddervik (M) och Johan Hjelm (L) samt med stöd av ersättaryttranden från Erik Vallström (Fi) och Alfred Askeljung (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordföranden Michaela Hollis (KD) anmäler eget särskilt uttalande med stöd av ersättaryttrande från Alfred Askeljung (C).

Ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) anmäler eget särskilt uttalande.

Ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) anmäler eget särskilt uttalande.

Beslutsgång

Ordföranden Torun Boucher (V) finner att nämnden beslöt utan omröstning enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande från (KD) med stöd av ersättaryttrande från (C):

”I ärendet sammanställer äldreförvaltningen uppgifter om antalet delegationsbeslut och domar rörande särskilt boende under 2017 och redovisas de främsta skälen till att avslag ges, varför den enskilde bedöms att inte ha ett tillräckligt stort behov av omvårdnad.

Vård- och omsorgsboende

Beträffande det stora antalet avslag till vård- och omsorgsboende i stadsdelen Hägersten-Liljeholmen hänvisar stadsdelsförvaltningen till att en del avslag kunde härledas till att den enskilde fick sitt behov tillgodosett i hemmet genom ”Tryggt mottagande i hemmet”. Antalet avslag var dock under åren 2015 och 2016 likaså nästan dubbelt fler i Hägersten-Liljeholmen som i Älvsjö och under dessa år fanns inte ”Tryggt mottagande i hemmet”. Det torde därmed inte räcka som delförklaring.

Vi oroas starkt över att domstolen i 34,8 procent av överklagande beslut bedömer att de äldre har omfattande behov och att stadens biståndshandläggare har gjort en annan bedömning.

Servicehus

Beträffande avslagen och domar som meddelats och som går mot nämndens beslut om plats på servicehus vill vi framhålla domstolarnas vanligaste motivering till bifall, nämligen ålder, omfattande hjälpbehov, nedsatt fysisk hälsa och att den enskilde inte kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. Även här gör domstolarna i sexton procent en annan bedömning än stadens biståndshandläggare. Förvaltningen behöver utreda detta grundligt.

Att enskilda äldre söker till servicehus för att det nuvarande boendet är otillgängligt, inte anpassat eller för stort påvisar med all tydlighet behovet av icke-biståndsbedömda anpassade äldreboenden.

Sammanfattningsvis ser vi i Stadshusalliansen ett stort behov av en genomgripande och proaktiv information till stadens äldre. Många äldre tycks inte veta vilka olika möjligheter som finns inom vilka ramar och för vilka ålderskategorier, vilken hjälp den äldre kan få i det egna hemmet samt vilka boenden som finns och vilka behov som ligger till grund för att kunna söka till de olika boendeformerna.

För den äldre som är hemlös idag gäller det att få en lösning, ett boende, helst idag. Det räcker inte med att hänvisa till att en utredning pågår. Därför tycker vi att det är angeläget att staden omgående skapar en boendeform för stadens hemlösa äldre, gärna i samarbete med socialförvaltningen.”

Särskilt uttalande från (M):

”Stadsdelsförvaltningarna sammanställer årligen antalet delegationsbeslut och domar inom äldreomsorgen.

Äldreförvaltningen har i detta ärende sammanställt uppgifterna om antalet delegationsbeslut och domar rörande särskilt boende under 2017.

Det är en dyster läsning. De framträdande skillnaderna mellan stadsdelarna visar att besluten är avhängiga var du bor i staden. Det är oacceptabelt och ovärdigt för en stad som Stockholm. Bostadsadress ska inte avgöra om du får plats på ett boende eller inte. I Hägersten – Liljeholmen hade exempelvis 28 procent fått avslag på sin ansökan till ett vård- och omsorgsboende. Detta kan jämföras med Skarpnäck där endast 5,8 procent fått avslag på sin ansökan till vård och omsorgsboende. Likaså är avslagen skyhöga för boende på servicehusen, där 78 procent fått avslag i Hägersten-Liljeholmen.

- Istället för ett vårdlotteri där din adress har betydelse för om du får plats på vård- och omsorgsboende, behöver ansvaret för biståndsbedömningen lyftas från stadsdelarna till att ansvaret är centralt i stadshuset. Handläggarna kan trots en sådan förändring fortsatt vara placerade och arbeta lokalt, men besluten ska vara likvärdiga.
- Biståndsbedömningen behöver övergripande reformeras. Det behöver utredas hur man kan dela upp biståndsarbetarnas roller. Så att du som äldre kan få enskild hjälp med din bedömning, få särskild valfrihetsrådgivning, och få en särskild uppföljningskontakt, som kan finnas tillgänglig för omprövning av biståndsbeslut och göra enskilda besök.
- Därutöver anser Moderaterna att äldre över 85 år och som önskar plats på ett äldreboende ska få den möjligheten genom en boendegaranti, som innebär att du antingen får ett biståndsbedömt boende eller plats på ett trygghetsboende.

Trots att Karin Wanngård (S) hade hög retorik i valrörelsen och styrt sedan 2014, har avslagen ökat för varje år, till nu närmare var femte äldre som söker till vård- och omsorgsboende. Detta är ett allvarligt löftessvek från Socialdemokraterna. Moderaterna i Stockholm stad går till val på att reformera biståndsbedömningen, och säkerställa att äldre får vård efter behov.”

Särskilt uttalande från (L):

” Vi vill först och främst tacka förvaltningen för denna redovisning. Det är oerhört värdefullt att dylika redovisningar genomförs varje år. Detta möjliggör inte minst aggregerade analyser av skillnader på stadsdelsnivå, där antalet ärenden för ett enskilt år kan vara så lågt att det blir svårt att dra några säkerställda slutsatser. (Vi noterar de synpunkter av metodkaraktär som äldreförvaltningen anför i sitt tjänsteutlåtande.)

Det som framför allt är slående är att avslagsnivåerna för servicehus är fortsatt höga, att andelen avslag på vård- och omsorgsboende ökat och inte minst de stora skillnader som finns mellan olika stadsdelar. 17 procent av de sökande på Östermalm fick avslag på ansökan om servicehus, medan i Hägersten-Liljeholmen var det 78 procent.

Vi liberaler menar att det inte är acceptabelt att så många äldre som uppenbarligen vill flytta till ett äldreboende ska behöva bo kvar i sin bostad mot sin vilja, och att chanserna att få flytta är beroende av i vilken stadsdel man bor. Kvarboende ska vara en rättighet, inte ett tvång. I vårt Stockholm ska alla äldre känna sig trygga med att det finns ett tryggt och bra boende den dag man vill och behöver flytta.

Vi ser även att de äldre i ett fall av tre får rätt på överklagan om vård- och omsorgsboende. Många som ansöker om vård- och omsorgsboende är svårt sjuka och har svårt att själva värna sin rätt. En alltför sträng biståndsbedömning som kräver att man överklagar för att få rätt missgynnar äldre som inte har anhöriga som har god kännedom om hur systemet fungerar.

Företrädare för majoriteten har kommenterat de höga avslagsnivåerna i vissa stadsdelar, framför allt Hägersten-Liljeholmen, med att bostadsbeståndet där är otillgängligt. Även förvaltningen menar att otillgängliga bostäder kan vara ett skäl till många avslag. Vi menar att frågan bör studeras mera noggrant innan denna förklaringsmekanism kan godtas fullt ut.

Anta att ovanligt många äldre i Hägersten-Liljeholmen bor i otillgängliga bostäder. Anta att den som bor i en otillgänglig bostad är mer benägen att ansöka om särskilt boende. I så fall skulle andelen äldre i Hägersten-Liljeholmen som ansöker om särskilt boende vara högre än i staden som helhet.

Så är det dock inte. Antalet ansökningar om särskilt boende utgjorde för staden som helhet ca 12 procent av antalet personer över 80 år. För Hägersten-Liljeholmen var siffran 11 procent. Bilden stämmer även om man tittar enbart på servicehus, och även om man ser på hela befolkningen 65+.

Den enda kvarvarande förklaringsmekanismen skulle vara att de äldre i Hägersten-Liljeholmen vore mycket friskare än i andra stadsdelar. Varför de skulle vara så mycket friskare än de äldre på Kungsholmen och Östermalm eller i Bromma, socioekonomiskt jämförbara stadsdelar med betydligt lägre avslagsfrekvens, är dock oklart.

Att hänvisa till bostadsbeståndets otillgänglighet är en bekväm förklaringsmekanism av två skäl. Det första är att man slipper ifrågasätta huruvida stadens riktlinjer tillämpas likvärdigt av olika stadsdelar, trots att det råder oerhörda skillnader i bifallsfrekvens. Det andra är att om otrygghet i boende bara kan reduceras till frågan om tillgänglighet slipper man frågan om det sociala och omsorgsmässiga innehållet i boendet. Man kan låta de relativt dyra servicehusen långsamt förfalla och ersätta dem, aldrig med nya servicehus utan med billigare seniorboenden, som är tillgängliga men inte erbjuder lika bra service och omsorg.

Vi vet att servicehusen leder till ett friskare åldrande och att det ur såväl det offentligas som den enskildes perspektiv är en vinstaffär att låta äldre som så vill få flytta till servicehus. Därför vill Liberalerna också låta äldre över 85 år få göra det. Om de nya seniorboendena ger liknande effekter är än så länge oklart.

Det bör sägas att det naturligtvis inte är märkligt att en mycket gammal person som sitter i en otillgänglig bostad och är eller riskerar att bli isolerad känner oro och ensamhet och därför vill flytta till en tillgängligare bostad. Liberalernas ingång är att man då också ska få flytta, inte att man till varje pris och mot sin vilja ska behöva bo kvar hemma. Liberalerna är varma tillskyndare av teknisk utveckling inom äldreomsorgen, men välfärdsteknik måste innebära fler möjligheter, inte fler begränsningar.

Det vi vänder oss emot är att det otillgängliga bostadsbeståndet används som en förklaring för de höga avslagsfrekvenserna och de oerhörda skillnaderna mellan stadsdelarna. Förklaringen stavas inte bostadsbeståndet utan biståndsbedömningen, som är för

sträng, för ojämlik, och hittills svår att påverka genom politiska beslut.

Därför måste beslut om avslag på särskilt boende flyttas upp till politisk nivå och tas av stadsdelsnämndernas sociala delegationer, inte av tjänstemän. Detta som ett sätt för politiken att ta ansvar för de riktlinjer som man beslutat om, och att säkerställa att nya riktlinjer får genomslag i praktiken.

Vi lovar verka för ett nytt politiskt ledarskap i Stockholm som under nästa mandatperiod ger äldre ett ökat självbestämmande över sin boendesituation.”

§ 12 Uppföljning av stadens lex Sarah rapportering för år 2017

Dnr 4.1-385/2018

(Ärendet gemensamt med socialnämnden)

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner för sin del redovisning av inkomna lex Sarah-rapporter under året 2017.
2. Äldrenämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunfullmäktige.
3. Ärendet delges till stadsdelsnämnderna, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden för kännedom.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2018-04-12.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har genom en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp rapporterade missförhållanden enligt bestämmelserna om lex Sarah under 2017. Totalt rapporterades 268 missförhållanden under 2017. Av dessa rapporter avsåg 195 missförhållanden i nämndernas egen verksamhet, 71 i enskild verksamhet och 2 i annan kommun. Jämfört med 2016 har det totala antalet rapporter om missförhållanden minskat både vad gäller rapportering från egen regi och enskild regi.

Förvaltningarna vill poängtera att arbetet enligt lex Sarah är en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet är att komma till rätta med brister i den egna verksamheten och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Det är därför viktigt att identifiera bakomliggande orsaker till missförhållandet på systemnivå.

Yrkanden

Ordföranden Torun Boucher (V) med instämmande av övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare Yvonne Riddervik (M) och